

กว่าจะมีมหาจุฬาฯ ในวันนี้

พระพรหมบัณฑิต
(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

กว่าจะมีมหาจุฬาฯ ในวันนี้*

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
 สมณศักดิ์ปัจจุบัน พระพรหมบัณฑิต
 (ป.ธ.๙,ศ.,ดร.,ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, อัครมหาบัณฑิต)
 กรรมการมหาเถรสมาคม
 ประธานสภาสากลวันวิสาขบูชาโลก
 เจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร
 ประธานศูนย์พระปริยัตินันทาทิศแห่งประเทศไทย
 ประธานศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 อุปนายกสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เมื่อถึงวันปิยมหาราชซึ่งตรงกับวันที่ ๒๓ ตุลาคมในระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา พวกเราได้ฟังธรรมบรรยายจากพระพรหมมิ่งคลาจารย์หรือหลวงพ่อบุญญานันท์ นับตั้งแต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดงานวันปิยมหาราชที่ท้องสนามหลวงเป็นครั้งแรกในปี ๒๕๔๕ หลวงพ่อบุญญานันท์ได้แสดงปาฐกถาให้ฟังก่อนทอดผ้าป่าทุกครั้ง ปีนี้ไม่มีหลวงพ่อบรรยายธรรมให้พวกเราฟังอีกต่อไปแล้ว

ขอถือโอกาสนี้ปรารภธรรมรำลึกนึกถึงเหตุการณ์ ที่ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากหลวงพ่อบุญญานันท์ ให้นึกถึงภาพว่าปีที่แล้วหลวงพ่อกำลังนั่งอยู่ตรงนี้ ผู้พูดได้บรรยายธรรมรอท่านไปหลายๆ อยู่ตรงนั้น เมื่อหลวงพ่อบุญญานันท์นั่งอยู่ตรงนี้ก็ขึ้นใจใหญ่วางตรงหน้าท่าน ญาติโยมทยอยนำปัจจัยใส่ลงในขันใบนั้น ปีนี้หลวงพ่อก็ไม่อยู่กับเราแล้ว ขันใบใหญ่ก็ไม่มา ความจริงขันใบนั้นควรจะมาตั้งอยู่ข้างหน้าในตอนนี้อยู่ด้วยญาติโยมจะได้บริจาคปัจจัยสร้างอุโบสถกลางน้ำ เมื่อขันใบใหญ่ไม่มา ก็ไม่ค่อยจะมีแรงพูด ถ้าใช้ภาษาของท่านเจ้าคุณพระสุธีวรญาณ ก็ต้องบอกว่า “ไม่มีแสง”

ทุกท่านคงยังจำภาพเหตุการณ์ที่หลวงพ่อบุญญานันท์ได้กระตุ้นให้จัดงานวันปิยมหาราชครั้งแรกที่ท้องสนามหลวง จากนั้นก็ได้จัดงานปิยมหาราชต่อๆ มาเป็นประจำทุกปี หลวงพ่อได้รับปากว่าจะมาร่วมงานทุกปี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงจัดงานวันปิยมหาราชในวันที่ ๒๓ ตุลาคม ต่อเนื่องกันมา เพราะฉะนั้นถ้าหากจะรำลึกนึกถึงหลวงพ่อบุญญานันท์ ก็ต้องมาสานต่อปณิธานของท่านด้วยการมาร่วมงานวันที่ ๒๓ ตุลาคม ของทุกปี

เหตุที่หลวงพ่อบุญญานันท์ได้เสนอให้คณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งส่วนใหญ่นั่งฟังอยู่ข้างหน้านี้อำนาจจัดงานวันปิยมหาราชในปี ๒๕๔๕ ก็เนื่องจากว่ามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการก่อสร้างสำนักงานใหญ่ที่วังน้อยมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เพราะหลวงพ่อต้องการช่วยระดมทุนสร้างมหาวิทยาลัย

* การปาฐกถาในงาน “วันสมเด็จพระปิยมหาราชรำลึก” เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต ๒๓ ตุลาคม แสดงแก่ผู้บริหารคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สมาคมศิษย์เก่า และประชาชนทั่วไป ณ อาคารมหาจุฬาบรรณาคาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๐

การเริ่มก่อสร้างมหาวิทยาลัยที่วังน้อย

ควรจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยว่า ใครคือผู้บริจาครายแรกที่เป็นเหตุให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้าง ซึ่งรัฐบาลในยุคนั้นจะไม่ให้งบประมาณสนับสนุนการก่อสร้าง ถ้าไม่มีเงินบริจาคการก่อสร้างเป็นทุนประเดิมไว้ก่อน เหมือนกรณีที่ใครจะสร้างโรงเรียนมัธยมต้องมีเอกชนบริจาคเงินเป็นทุนประเดิมไว้ก่อนหนึ่ง จากนั้นรัฐบาลจึงสมทบทุนเพิ่มเติม สมมติว่าอาคารก่อสร้างมีราคา ๖ ล้านบาท เอกชนจะต้องบริจาคเป็นทุนไว้ก่อน ๓ ล้านบาท รัฐบาลจึงจะให้บการก่อสร้างเพิ่มให้อีก ๓ ล้านบาท

เมื่อมองย้อนกลับไปแล้วจะพบว่า ไม่มีทางเลยที่รัฐบาลจะให้เงินการก่อสร้างมหาจุฬาฯ ในปี ๒๕๔๓ เพราะเป็นยุค IMF ที่เศรษฐกิจพังสับแตกได้ไม่นาน และไม่มีมหาวิทยาลัยไหนกล้าก่อสร้างแต่อย่างใด เพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล แต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้นกล้าหาญชาญชัยมาก ที่ประกาศว่าจะสร้างสำนักงานใหญ่ของมหาวิทยาลัยที่วังน้อย โดยจะใช้เงินในการก่อสร้างที่ใช้งบประมาณถึง ๑,๐๐๐ ล้านบาท

เงิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท เป็นของหายากมากในช่วงนั้น ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศไทยกำลังกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF (International Monetary Fund) มาฟื้นฟูเศรษฐกิจพังสับแตกไปที่มีการลดค่าเงินบาทในปี ๒๕๔๐

จำได้ว่า มีพระเถระรูปหนึ่งจากวัดมหาธาตุฯ ถึงกับเตือนผู้พูด (อธิการบดี) ว่า ถ้าเป็นตัวท่านเองท่านจะไม่กล้าประกาศเปิดตัวโครงการก่อสร้างมหาจุฬาฯ ที่ต้องใช้เงินถึงหนึ่งพันล้านบาท เพราะถ้าขึ้นประกาศไปก็คงนอนไม่หลับ เพราะไม่รู้จะหาเงินที่ไหนมาสร้าง ผู้ที่จะทำอภิมาโครงการระดับนี้ต้องมีอายุพรรษามาก มีบารมีสูงหรือไม่ก็เป็นเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง

ผู้พูดในฐานะอธิการบดีต้องประกาศเปิดตัวโครงการก่อสร้างมหาจุฬาฯ ที่วังน้อยก็เพราะเงื่อนไขในการถวายที่ดิน ๘๔ ไร่ ๑ งาน ๓๗ ตารางวาให้กับมหาวิทยาลัยของคุณหญิงสมปอง คุณหมอรัศมี วรณิสสร เจ้าภาพทั้งสองท่านเก็บที่ดินผืนนี้ไว้ เดิมที่จะใช้เป็นที่สร้างวิทยาลัยแพทย์ของโรงพยาบาลสยาม แต่ได้เปลี่ยนใจมาถวายเป็นที่ก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยคุณหญิงสมปองได้ขอความประสงค์ไว้ตอนทำพิธีถวายในปี ๒๕๔๒ ว่า เมื่อถวายที่ดินแล้ว มหาวิทยาลัยต้องเริ่มก่อสร้างทันที อย่าเก็บที่ดินไว้เฉย ๆ

เมื่อมหาวิทยาลัยรับปากเจ้าภาพแล้ว ก็ตกเป็นภาระของอธิการบดีที่จะต้องดำเนินการก่อสร้างทันที โดยมหาวิทยาลัยได้ทูลเชิญสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จฯ มาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ การก่อสร้างจึงเริ่มต้นในปี ๒๕๔๓

เมื่อประกาศเปิดตัวโครงการก่อสร้างมหาจุฬาฯ ที่วังน้อยผ่านสื่อทุกประเภท จึงเริ่มระดมทุนด้วยการทอดผ้าป่า ๘๔,๐๐๐ กองๆ ละ ๑๐,๐๐๐ บาท เพื่อกะว่าจะได้เงินอย่างน้อย ๘๐๐ ล้านบาท แต่ได้เงินจากการทอดผ้าป่าครั้งนั้นแค่ ๖ ล้านบาท ท่านลองนึกถึงหัวอกพวกเราในตอนนั้นดูเถิด เป็นไปไม่ได้เลยที่โครงการหนึ่งพันล้านบาทจะเริ่มต้นได้ด้วยเงินแค่นั้น โครงการใหญ่อย่างนี้ในยุค IMF เป็นเรื่องยากมาก

แต่นั้นมาก็ได้พยายามหาทางสร้างมหาวิทยาลัยกัน ในระยะแรกนั้นรัฐบาลยังไม่ได้เข้ามาช่วยด้านงบประมาณ เพราะยังอยู่ในช่วงพิจารณาว่าจะสนับสนุนดีหรือไม่ และตอนนั้นยังไม่มีเงินบริจาคเป็นทุนประเดิมจากเอกชน ดังนั้นผู้บริจาครายแรกจึงสำคัญที่สุด เพราะเมื่อมีผู้บริจาครายแรกก็จะมีรายอื่นๆ ตามมา ถึงตอนนั้น รัฐบาลจึงจะสนับสนุนด้านงบประมาณ

เอกชนผู้เข้ามาช่วยให้งานก่อสร้างมหาจุฬาฯ เริ่มตั้งไข่และเดินหน้าไปได้ก็คือผู้บริจาคสร้างอาคารรายแรก เราต้องจารึกไว้ตรงนี้ถึงความมีน้ำใจและความกล้าหาญชาญชัยของท่านผู้หนึ่งที่มารับสร้างอาคารหลังแรกให้ โดยไม่รู้ว่าภิมหาโครงการนี้จะสำเร็จหรือไม่ นับว่าท่านผู้้นใจถึงมาก

ผู้บริจาครายแรกท่านนี้ได้เรียกผู้พูด อธิการบดีของมหาจุฬาฯ ไปพบ แล้วถามว่ามีอาคารอะไรจะให้ท่านช่วยสร้างได้บ้าง จึงนำแบบแปลนอาคาร ๒ หลังไปให้ท่านพิจารณา คือ อาคารพิพิธภัณฑ์พระไตรปิฎก ราคา ๓๙ ล้านบาท กับอาคารหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศราคา ๗๘ ล้านบาท ท่านขึ้นไปดูแบบแปลนอาคารหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว แล้วกล่าวว่า “ผมจะสร้างหลังนี้ให้หนึ่งหลัง”

ผู้บริจาครายแรกท่านนี้ได้มาเป็นประธานเททองที่นี้เมื่อเช้านี้ ท่านผู้้นคือ **ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ การที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ได้ประกาศว่าจะช่วยสร้างอาคารหลังใหญ่ในครั้งนี้ ทำให้คนทั่วไปเชื่อมั่นว่าโครงการของเราเริ่มต้นได้แน่นอน

เมื่อ **ดร. ยური เอื้อกาญจนวิไล** ทราบข่าวว่ามีผู้สร้างประเดิมให้หนึ่งหลังแล้ว ก็มาแสดงความจำนงจะสร้างหอพิพิธภัณฑ์พระไตรปิฎก จากนั้น**ท่านเจ้าคุณพระราชพิพัฒน์โกศล** เจ้าอาวาสวัดศรีสุทธาราม กับ**มหาจุฬาฯ** ก็ช่วยกันสร้างหลังที่สามคือสำนักงานอธิการบดีได้สำเร็จ เมื่ออาคารสามหลังนี้มีเจ้าภาพเรียบร้อยแล้ว รัฐบาลจึงประกาศให้งบประมาณสนับสนุนการก่อสร้างแก่มหาวิทยาลัย

กว่าจะได้งบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลในยุค IMF ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องผ่านด่านหลายด่าน จำได้ว่าด่านที่หินมากด่านหนึ่งคือสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อผู้พูดในฐานะอธิการบดีเข้าไปชี้แจงในสภาพนั้นก็ถูกกรรมการปฏิเสธที่จะให้งบประมาณด้วยเหตุผลว่า พื้นที่เพียง ๘๔ ไร่ยังไม่เพียงพอให้มหาวิทยาลัยหาพื้นที่ได้เป็นพื้นที่ก่อนค่อยคิดก่อสร้างไม่ดีกว่าหรือ

จึงชี้แจงไปว่า “มหาวิทยาลัยทั่วไปต้องการพื้นที่นับพันไร่เพราะต้องมีสนามกีฬาสำหรับนิสิตนักศึกษา คลุ่ห้สกี แต่เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีนิสิตส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ จึงไม่ต้องการพื้นที่สำหรับสร้างสนามกีฬา พระนิสิตของเราต้องการพื้นที่สำหรับนั่งกรรมฐานเท่านั้น ดังนั้น พื้นที่ ๘๔ ไร่ก็นับว่ามากพอแล้ว เพราะที่นี้เป็นเพียงที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของมหาวิทยาลัย มีวิทยาเขตเป็นสาขา ๑๐ แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ พื้นที่ตามวิทยาเขตมีมากพอสำหรับรองรับผู้เรียนจากทั่วทุกภูมิภาค”

ผลจากการชี้แจงในครั้งนั้นทำให้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นเงินเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท ซึ่งนับว่าไม่น้อยทีเดียวในยุค IMF ทำให้ได้ใช้งบประมาณส่วนนี้สร้างอาคารเรียนรวมที่ผู้เรียนได้ไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ รูป/คน และยังใช้งบประมาณส่วนนี้สร้างอาคารหอพักนิสิตขึ้นเป็นหลังแรกอีกด้วย

การทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวง

หลวงพ่อบุญญานันทะได้ข่าวการสร้างมหาจุฬาฯ ที่วังน้อยจากสื่อมวลชนก็ให้ลูกศิษย์ คือ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม ได้เดินทางมาดูผลงานการสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่วังน้อยด้วยตนเอง โดยไม่ได้แจ้งให้ทางมหาวิทยาลัยได้ทราบล่วงหน้า

ดร.ชาติชายซึ่งเป็นรองอธิการบดีของมหาจุฬาฯ ได้รายงานผู้พูดที่หลังว่าหลวงพ่อบุญญานันทะ ได้มาเห็นการก่อสร้างแล้วก็ออกปากว่า มหาวิทยาลัยออกใหญ่โตอย่างนี้ ทำไมสร้างกันเงียบๆ ให้อธิการบดีกับคณะไปพบท่านหน่อย พอได้ยินก็ดีใจว่าหลวงพ่อกคงจะช่วยสร้างสักหลังสองหลังเป็นแน่ จึงไปกราบท่านในช่วงเข้าพรรษาปี ๒๕๔๕ ท่านก็ถามถึงการก่อสร้างมหาจุฬาฯ ที่วังน้อย

หลวงพ่อบุญญานันทะบอกว่า “เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ผมจะช่วยพวกท่าน”

พวกเราตั้งใจฟังว่าท่านจะช่วยเรื่องอะไร

หลวงพ่อบอกว่า “ผมจะช่วยออกหัวคิดให้พวกท่านไปทำ คือให้พวกท่านจัดทอดผ้าป่าระดมทุนที่ห้องสนามหลวง จัดให้ใหญ่ มหาจุฬาฯ ที่ตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุ เมื่อจัดงานทั้งที่ย่าให้อยู่ในกำแพงวัดมหาธาตุ ต้องออกไปจัดที่ห้องสนามหลวง”

พอได้รับฟังโอเคเดียวหลวงพ่อแล้ว ตอนแรกนึกว่าท่านจะช่วยสร้างอาคารสักหลังหนึ่ง แต่ท่านกลับวางแผนให้ทอดผ้าป่าที่ห้องสนามหลวง หลวงพ่อปัญญานันทะแนะนำพวกเราอย่างนี้ ทำให้สร้างความกังวลใจว่าจะหาคนที่ไหนมาร่วมงานเพราะสนามหลวงกว้างใหญ่ไพศาลมาก แต่ก็ด้วยความเคารพในหลวงพ่อและศรัทธาในหลวงพ่อ จึงกลับมาปรึกษาหารือกันและตกลงว่าขึ้นว่าจะจัดงานทอดผ้าป่าในวันปิยมหาราชปี ๒๕๔๕ ซึ่งตอนนั้นมีเวลาเตรียมงานแค่ ๒ เดือนเศษ

จัดงานที่ห้องสนามหลวงเป็นปีแรก

ผู้ที่ไปร่วมงานปีนั้นคงจำกันได้ มีตั้งเต็นท์ยาว มีโรงทานเลี้ยงอาหารตลอดงาน ทำให้คนที่นอนอยู่แถวโคนมะขามมีความสุขมาก เมื่อ ดร.ชาติชายเดินผ่านไป คนแถวนั้นทำความเคารพทุกวัน เพราะมีอาหารเลี้ยงอาหารฟรี ทำให้มหาจุฬาฯ ได้พันธมิตร

การจัดทอดผ้าป่าที่ห้องสนามหลวงตามที่หลวงพ่อปัญญานันทะแนะนำ สิ่งที่ต้องจำไม่ลืมเลย ก็คือที่คิดจะได้คนมาร่วมงานกันเต็มพื้นที่เปิดกว้างที่สนามหลวงนั้น กะว่าต้องตั้งเก้าอี้ไว้ ๑,๐๐๐ ตัว และใช้เต็นท์ที่แคบแต่ยาวหน่อย จะได้ดูสุดลูกหูลูกตา

แต่ก็มีเหตุการณ์ที่พลิกผัน ในคืนวันที่ ๒๒ ตุลาคม ที่ได้จัดรายการสด “วันปิยมหาราช” ออกทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ เวลาสี่ทุ่มครึ่งถึงเที่ยงคืนครึ่ง ได้นิมนต์หลวงพ่อปัญญานันทะไปออกรายการด้วยโทรศัพท์ที่เข้ามามีแต่ถามว่า “ทอดผ้าป่าเวลาเท่าไร จะเดินทางไปอย่างไร” ตอนนั้นเริ่มมีความรู้สึกว่าเป็นปฏิริยาตอบรับของผู้ชมโทรศัพท์สูงมาก จึงสั่งว่าในเช้าวันรุ่งขึ้น ให้ตั้งเก้าอี้เพิ่มอีกเป็น ๓,๐๐๐ ตัว เพราะคนจะมากันมาก เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไม่ยอมตั้งเพราะไม่เชื่อว่าจะมีคนมามากมายขนาดนั้น ทำให้พระมหาไพริชฌมณีไป ผู้อำนวยการกองกลางต้องไปตั้งเก้าอี้เอง

พอถึงเวลาเช้าวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันงาน ครึ่งหนึ่งของสนามหลวงด้านธรรมศาสตร์มีรถจอดเต็มไปหมดเลย อีกซีกหนึ่งของสนามหลวงด้านวัดพระแก้ว คนนั่งเต็มไปหมด เก้าอี้ที่ตั้งไว้ประมาณ ๓,๐๐๐ ตัว ไม่พอนั่ง

หลวงพ่อปัญญานันทะเห็นภาพนี้แล้วปลื้มใจมาก ได้จัดเตรียมเก้าอี้ไว้ให้ท่านนั่งแสดงปาฐกถา แต่ท่านขึ้นไปที่แท่นโพเดียมบอกว่าจะยืนพูด ว่าแล้วท่านก็ลุกขึ้นยืนแสดงปาฐกถา เพราะเห็นญาติโยมมากันมากมาย ก่อนหน้านั้นเสียงของท่านไม่มีพลังแล้ว ท่านไม่ได้ออกวิหุญ ไม่ได้ออกที่วิมานาน เสียงหายหมด เมื่อท่านเริ่มพูดในป้ายวันนั้น ที่แรกก็หวังกันว่าท่านจะไม่ไหว เพราะท่านไม่มีเสียงพูด แต่ที่ไหนได้พอได้ขึ้นพูดเท่านั้นเสียงของท่านยิ่งพูดยิ่งดัง พูดไปพูดมาเสียงซึกเครือ ท่านปลื้มใจมาก คนฟังหลายคนน้ำตาคลอด้วยความตื่นเต้น ความรู้สึกตอนนั้นบอกไม่ถูก เมื่อหลวงพ่อได้ออกงานและเห็นแฟนคลับจำนวนมากตั้งใจมาฟังท่านพูด ท่านเกิดอาการกระฉับกระเฉง มีแรงพูดอยู่เป็นชั่วโมง

อิทธิบาท ๔ ยึดอายุให้ยืนยาวได้

เหตุการณ์ในวันนั้นทำให้น่าประทับใจมาก ได้สร้างพลังแรงใจให้หลวงพ่อปัญญานันทะ นับจากหน้าที่ทำให้รู้ว่านี่คือพลังแห่งอิทธิบาท ๔ ที่ต่ออายุคนให้ยืนยาวได้ ตามที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ก่อนจะปรินิพพาน

๓ เดือน พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระอานนท์ว่า ถ้าบุคคลประสงค์จะอยู่ชั่วนิรันดร์ ให้ใช้อธิบา ๔ คำว่า “กับ” ในที่นี้ ท่านหมายถึง อายุกับ ได้แก่ อายุขัยของมนุษย์ซึ่งเท่ากับหนึ่งร้อยปีในสมัยพระพุทธเจ้า

ตอนที่ตรัสข้อความนี้ พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนายุ ๘๐ ปี ถ้าทรงประสงค์จะอยู่ให้ถึง ๑๐๐ ปีก็ต้องใช้อธิบา ๔

ที่ว่าอธิบา ๔ ทำให้อยู่ถึงสิ้นอายุขัย หมายความว่าอย่างไร

ข้อแรก **ฉันทะ** คือความพอใจที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป ถ้าคนแก่จะมีอายุยืนยาวต่อไปต้องมีฉันทะคือความพอใจที่จะมีชีวิต (A will to live) และมีเหตุผลว่าอยู่เพื่ออะไร นั่นคือหาความหมายให้กับชีวิต เช่น อยู่เพื่อสร้างวัดให้เสร็จ อยู่รอลูกหลานให้เรียนจบกลับจากต่างประเทศ แม้จะเจ็บป่วยเท่าไรคนแก่ก็ยังอยากมีชีวิตอยู่ต่อไปเพราะใจยังผูกพันกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังที่หลวงพ่อบัญญานันท์มีฉันทะคือพอใจผูกพันในการก่อสร้างอุโบสถกลางน้ำถวายมหาจุฬาฯ

ข้อที่ ๒ **วิริยะ** คือมีกำลังใจที่จะสู้กับความทุกข์ยากจากโรคร้ายเพื่อรักษาชีวิตให้ยืนยาวต่อไป นั่นคือพอคนเรามีฉันทะคือความหวังว่าอยู่เพื่ออะไรแล้วก็จะมีความเพียรพยายามที่จะรักษาสุขภาพหรือสู้กับความทุกข์ทรมานที่เกิดจากโรคร้ายไข้เจ็บ บางคนไม่อยากจะทานอาหารบางอย่างก็บังคับตัวเองให้ทาน ไม่อยากจะทานยาก็ต้องทาน ไม่อยากผ่าตัดก็ต้องเข้าห้องผ่าตัด ที่ไม่อยากออกกำลังกายก็พยายามออกกำลังกายเหมือนกับที่หลวงพ่อบัญญานันท์ประกาศว่าจะอยู่จนสร้างโบสถ์กลางน้ำให้เสร็จ ถ้าโบสถ์ยังไม่เสร็จจะไม่ตาย

ข้อที่ ๓ **จิตตะ** คือมีใจจดจ่อหรือฝึกฝนกับเรื่องของตัวเองที่มีความผูกพันนั้น ซึ่งจะทำให้มีสมาธิมุ่งมั่นและมีความสุขกับเรื่องที่กำลังทำ สามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้อย่างไม่รู้สึกรู้ว่าตัวเองไร้ค่าหรือหมดความหมาย หลวงพ่อบัญญานันท์หายใจเข้าออกเป็นโบสถ์กลางน้ำ เมื่อมีผู้ถวายปัจจัยมากก็นำไปสร้างโบสถ์กลางน้ำเท่านั้น

ข้อที่ ๔ **วิมังสา** คือใช้ปัญญาสอบสวน หมายถึงสมองจะต้องขบคิดบ้างเพื่อเป็นการออกกำลังสมอง จิตใจจะได้กระฉับกระเฉง สมองจะต้องคิดที่จะทำงานต่อไปเรื่อยๆ ตอนดึกบางคืนหลวงพ่อบัญญานันท์ยังไม่จำวัด พระอุปัชฌาย์ตื่นขึ้นมาพบว่าหลวงพ่อยังไม่หลับ ท่านนั่งทำบุญซีเงินสร้างโบสถ์กลางน้ำ

การที่หลวงพ่อบัญญานันท์ได้บรรยายธรรมบ่อยๆ ก็ทำให้ท่านได้ใช้วิมังสาอย่างต่อเนื่อง วิญญาณนักพูดของท่านกลับมาแล้ว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้ส่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยไปบันทึกเสียงและภาพของหลวงพ่อบอกทีวีเป็นประจำ ซึ่งช่วยให้ท่านได้ใช้สมองคิดอยู่เรื่อยๆ และทบทวนความทรงจำในอดีตไปพร้อมๆ กัน หลายคนชมว่าความจำของหลวงพ่อยิ่งดีมาก เสียงที่เคยเบาลงไปเพราะไม่ได้ใช้ก็กลับมีพลัง ทำให้รู้สึกรู้ว่าท่านใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างมีคุณภาพด้วยอธิบา ๔

หลังจากทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวงแล้วผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ไปกราบหลวงพ่อบุญที่วัดชลประทานฯ เพื่อรายงานผลการทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวง

หลังจากนั้นไม่นานท่านก็เรียกไปพบอีก แล้วบอกว่าท่านจะช่วยสร้างอาคารให้ ๑ หลัง นั่นคืออาคารหอพักอาศัยคน ๗๒ ปีปัญญานันท์ อาคารนี้เริ่มก่อสร้างในปี ๒๕๔๖ แล้วเสร็จในปี ๒๕๔๗

ในช่วงเวลาไล่เลี่ยกันนั้น หลวงพ่อพระวิสุทธาธิปัตย์ เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวรารามได้รับเป็นเจ้าภาพสร้างอาคารหอฉัน ๑ หลัง และคุณศักดิ์ชัย เตชะไกรศรี ได้รับเป็นเจ้าภาพสร้างอาคารมหาจุฬาบรรณาการอีก ๑ หลัง

มีคนถามหลวงพ่อบัญญานันท์ว่าทำไมท่านช่วยสร้างอาคารหอพักอาศัยให้มหาวิทยาลัย ท่านตอบว่า “**ชอบใจที่อธิการบดีมหาวิทยาลัย กำลังจัดทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวง ท่านเคยแนะนำมหาวิทยาลัย เมื่อหลายปีมาแล้ว ให้ทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวง แต่มหาวิทยาลัยไม่จัดสักที อธิการบดีรูปปัจจุบันตัวเล็กแต่ใจใหญ่ กำลังทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวง**” จึงถูกใจท่านมากที่มหาวิทยาลัย ทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวง การกระทำครั้งนั้นทำให้หลวงพ่อดีใจต่อมหาวิทยาลัย มากขึ้น

เมื่ออาคารหอพักอาศัยใกล้แล้วเสร็จ หลวงพ่อบัญญานันท์ให้เราซื้อที่ดินเพิ่มอีก ท่านบอกว่า “**จะระดมเงินซื้อที่ดินให้มหาวิทยาลัย**” ทำให้ได้จัดซื้อที่ดินขยายต่อไปจากเดิมจากที่มี ๘๔ ไร่ ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๒๕๐ ไร่ในปัจจุบัน จึงได้กันพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้สร้างวัด ในการนี้ต้องจ่ายค่าที่ดินประมาณ ๑๒๐ ล้านบาท แต่หลวงพ่อบัญญานันท์ซื้อที่ดินได้ ๔๐ ล้านบาท ก็หยุดไปเพราะท่านหันความสนใจไปที่การสร้างโบสถ์กลางน้ำ

สร้างอุโบสถกลางน้ำฝากไว้ในแผ่นดิน

การสร้างอุโบสถหรือโบสถ์กลางน้ำเป็นความคิดริเริ่มของหลวงพ่อบัญญานันท์แห่งมหาวิทยาลัย ไม่ได้วางแผนไว้ก่อน เพราะตอนนั้นมหาวิทยาลัย ยังมีหนี้จากการซื้อที่ดินเพิ่ม จึงยังต้องระดมทุนเพื่อใช้หนี้ก่อน ในเวลานั้นได้สละที่ดินที่ซื้อใหม่จำนวน ๑๖ ไร่ เพื่อขุดหน้าดินขึ้นมากมในพื้นที่ลุ่ม เมื่อหลวงพ่อบัญญานันท์มาเห็นพื้นที่เป็นสระน้ำ ๑๖ ไร่ที่ขุดไว้ น้ำขังเต็ม พอท่านมาเห็นก็บอกว่า “**จะสร้างโบสถ์กลางในสระน้ำนี้แหละ**” นี่คือน้ำของอุโบสถกลางน้ำ

ตอนแสดงปาฐกถาในงานทอดผ้าป่าที่ท้องสนามหลวง หลวงพ่อบัญญานันท์กล่าวว่า “คนสมัยโบราณได้สร้างพระปรางค์วัดอรุณ และพระอุโบสถวัดพระแก้วให้คนรุ่นเรารู้สึกอัศจรรย์ใจว่าคนสมัยนั้นสร้างมาได้อย่างไร คนสมัยปัจจุบันก็ควรสร้างอะไรสักอย่างให้คนรุ่นต่อไปรู้สึกอัศจรรย์ใจว่าคนสมัยเราสร้างมาได้อย่างไร”

สิ่งที่หลวงพ่อยากสร้างเพื่อฝากไว้ในแผ่นดินก็คือ “**อุโบสถกลางน้ำ**” ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่วังน้อย หลวงพ่อจึงได้มอบหมายให้อาจารย์ภิญโญ สุวรรณคีรี ศิลปินแห่งชาติเป็นผู้ออกแบบอุโบสถกลางน้ำ ปรากฏว่าอุโบสถตามแบบที่ออกมาตอนแรกนั้นสวยแต่เล็กไปหน่อย เพราะจุพระได้ประมาณ ๒๕๐ รูปเท่านั้น

ผู้พูดจึงบอกว่า “อุโบสถควรจุพระได้ ๔,๐๐๐ รูป”

อาจารย์ภิญโญแย้งว่า “อุโบสถที่ใหญ่โตมากจะสูงโย่งดูไม่สวยงาม”

จึงขอให้อาจารย์ภิญโญออกแบบสร้างอุโบสถสองชั้น โดยที่ชั้นบนคงขนาดไว้เท่าเดิม แต่ชั้นล่างให้อยู่ใต้ลานอุโบสถเหนือหน้า ชั้นล่างนี้ควรจุพระได้จำนวนมาก เมื่ออาจารย์ภิญโญปรับแบบแล้วก็ได้อุโบสถที่งดงามอีกทั้งยังจุพระได้มากถึง ๔,๐๐๐ รูป

ในบั้นปลายชีวิตของหลวงพ่อบัญญานันท์ ท่านหายใจเข้าออกเป็นอุโบสถกลางน้ำ ท่านประกาศว่า “**ถ้าสร้างโบสถ์กลางน้ำไม่เสร็จจะไม่ตาย**”

การสร้างอุโบสถกลางน้ำไม่ทันสำเร็จให้หลวงพ่อดำเนินเห็นก่อนถึงมรณภาพ ทั้งนี้เพราะอุปสรรคสำคัญคือในหน้าน้ำมีน้ำท่วมบริเวณก่อสร้างนานถึงปีละ ๔ เดือน ซึ่งเป็นเหตุให้การก่อสร้างต้องล่าช้ากว่าที่กำหนด

หลวงพ่อบัญญานันท์กับมหาจุฬาฯ

หลายคนสงสัยว่าทำไมหลวงพ่อบัญญานันท์จึงมีใจผูกพันกับมหาจุฬาฯ ถึงกับอุปถัมภ์การก่อสร้างมหาจุฬาฯ ที่วังน้อย

อันที่จริงหลวงพ่อบัญญานันท์ได้อุปถัมภ์มหาจุฬาฯ ตั้งแต่ปี ๒๔๘๘ เมื่อท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นเจ้าคุณชั้นสามัญในราชทินนามว่า “พระปัญญานันท์มุนี” สมัยอยู่วัดอุโมงค์ที่เชียงใหม่ พระปัญญานันท์ได้บริจาคเงินประจำตำแหน่งเจ้าคุณเป็นทุนมูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ท่านถวายมาทุกเดือนทุกปีจนกระทั่งได้เลื่อนเป็น “พระธรรมโกศาจารย์” ในปี ๒๕๓๗ จึงได้แบ่งนิคมภัตตรครั้งหนึ่งไปบารุงวัดที่พัทลุง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งบริจาคเข้ามูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้พูดเองมีความศรัทธาในหลวงพ่อบัญญานันท์ตั้งแต่ได้ฟังปาฐกถาของหลวงพ่อเป็นครั้งแรก สมัยเป็นสามเณรที่สุพรรณบุรี ตอนนั้นมีอายุ ๑๕ ปี หลวงพ่อบัญญานันท์ไปพูดให้ครูฆราวาสฟัง มีสามเณรไปนั่งฟังอยู่รูปเดียวซึ่งก็คือผู้พูดเอง

หลวงพ่อพูดหลายเรื่อง แต่มีเรื่องหนึ่งที่ยังจำติดใจมาจนถึงทุกวันนี้แม้เวลาจะผ่านไปกว่า ๓๐ ปีแล้วก็ตาม เรื่องที่หลวงพ่อเล่าในวันนั้นมีอยู่ว่า

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ท่านสอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยคที่วัดสามพระยา พอเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ท่านหลบภัยสงครามไปอยู่ที่บ้านเกิดของท่าน วันหนึ่งท่านกำลังเดินคุยอยู่ริมหาดกับพระที่เป็นรุ่นพี่ของท่านคือ บ. ช. เขมาภีรุต ขณะที่กำลังสนทนากันออกรส เครื่องบินพันธมิตรทิ้งระเบิดลงที่ชายหาดเสียงดังสนั่นหวั่นไหว ท่านมองหาดทรายรุ่นพี่ไม่รู้ว่ามีภัยไปไหน ท่านจึงหมอบนั่งอยู่ริมหาด เมื่อคลื่นหัวอกตัวเองก็รู้สึกหัวใจเต้นดังตึกๆ ด้วยความกลัว มีเสียงระเบิดตดดังตุมๆ อยู่ใกล้ท่าน ท่านข่มความกลัวด้วยการปลอบใจตัวเองว่า トラบโดที่เราจะได้ยินเสียงระเบิดอยู่ นั่นแสดงว่ายังไม่ตาย ถ้าตายแล้วก็จะไม่ได้ยินอะไร เพราะฉะนั้นแม้จะได้ยินเสียงดังก็ไม่ต้องกลัว การได้ยินเสียงดังแสดงว่าเรายังมีชีวิตอยู่ พอสอนตัวเองอย่างนี้ ความกลัวก็ลดลงมาก

นี่คือเรื่องที่สะตูดใจอย่างมาก แม้ระเบิดตกลงข้างๆ แต่พระรูปนี้ไม่กลัวอะไร หลังจากนั้นจึงตามอ่านตามฟังผลงานของท่านตลอด และผลงานของท่านก็พาให้ไปอ่านงานของหลวงพ่อพุทธทาสต่อไป เพราะเป็นสายเดียวกัน เนื่องจากในปี ๒๔๗๗ หลวงพ่อบวชพระแล้วไปจำพรรษาที่สวนโมกข์ ๒ ปี ท่านได้สนทนาธรรมกับหลวงพ่อพุทธทาสตลอด ท่านจึงได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากหลวงพ่อพุทธทาส ธรรมะบางข้อที่หลวงพ่อบัญญานันท์นำมาสอนก็คือ การนำเอาหลักคำสอนของหลวงพ่อพุทธทาสมาปรับอธิบายใหม่ซึ่งทำให้เข้าใจง่าย

ถ้าจะเทียบกันก็เหมือนกับว่า “หลวงพ่อพุทธทาสเป็นโสคราติส หลวงพ่อบัญญานันท์เป็นพลาโต” หลวงพ่อบัญญานันท์ทำให้ธรรมะหลวงพ่อพุทธทาสเข้าถึงประชาชน (Popularize) เพราะฉะนั้นเวลามองธรรมะของหลวงพ่อพุทธทาส ต้องมองแบบภาพรวมเป็นกระบวนการ อย่ามองหลวงพ่อพุทธทาสแค่สวนโมกข์ให้มองมาที่วัดชลประทานด้วยเพราะเป็นสายเดียวกันคือ “สายที่แสวงหาปัญญา”

หลวงพ่อบัญญานันท์เล่าว่า มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านรับนิมนต์ไปเทศน์งานสมเด็จย่าในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ท่านเดินทางจากวัดชลประทานฯ ไปแวะพบพระสุเมธาธิบดี นายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่วัดมหาธาตุ แล้วถามว่าในงานหลวงพระเทศน์กันอย่างไร

พระสุเมธาธิบดีตอบว่า ก่อนตั้งนะโม เราต้องขอพระราชทานอภัยต่อพระเจ้าอยู่หัวก่อน เพราะอาจเทศน์ผิดพลาดไปบ้างเช่นในการใช้ราชาศัพท์ นี่คือข้อความที่ต้องกล่าวขอพระราชทานอภัยก่อนตั้งนะโม

“ขอถวายพระพร เจริญพระราชสิริสวัสดิ์พิพัฒน์มงคล พระชนมสุขทุกประการ จงมีแต่สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ สมเด็จพระปรมิทรมหาราชธรรมาธิราชเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

ณ บัดนี้จักรับพระราชทานถวายวิสัยนาพระธรรมเทศนาในอนิจจตากถา ถ้ายรับพระราชทานถวายวิสัยนาไป มิได้ต้องตามโวหารอรรถาธิบายในพระธรรมเทศนา ณ บทใดบทหนึ่งก็ดี ขอเดชะพระเมตตาคุณพระกรุณาคุณ พระขันติคุณ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานอภัยแก่อาตมะผู้มีสติปัญญาน้อย”

ฟังถึงตรงนี้ หลวงพ่อปัญญานันทะท้วงว่า “ถ้าพระสงฆ์มีสติปัญญาน้อยแล้วจะเทศน์ได้อย่างไร”

พระสุเมธาธิบดีแนะนำให้ว่าตามนี้เพราะมันเป็นแบบ

หลวงพ่อปัญญานันทะเป็นพระที่สอนประชาชนให้แสวงหาปัญญา โดยไม่ม่งมายในเรื่องไสยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสอนพระให้เป็นบัณฑิต คำว่า “บัณฑิต” หมายถึง ผู้มีปัญญา มหาวิทยาลัยถือสุภาชิตว่า “ปัญญา โลกสมิ ปชฺโชโต ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก” เป็นคำขวัญประจำมหาวิทยาลัย

หลวงพ่อได้ฉายาว่า **ปัญญานันท** แปลว่า **ผู้รักปัญญา** ท่านจึงถูกจาริตกับขามมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้แสวงหาปัญญาเช่นเดียวกัน

บางครั้งเมื่อถูกถามว่าทำไมจึงช่วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลวงพ่อปัญญานันทะตอบว่า “เพราะมหาจุฬาฯ เผยแผ่พระพุทธศาสนาไปต่างประเทศ มีพระสงฆ์จากต่างประเทศจำนวนมากมาเล่าเรียนที่มหาจุฬาฯ อีกทั้งมหาจุฬายังเป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดงานวิสาขบูชาโลก”

เมื่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดงานวิสาขบูชาโลกที่สำนักงานสหประชาชาติที่กรุงเทพฯ ได้นิมนต์หลวงพ่อปัญญานันทะไปแสดงปาฐกถาในที่ประชุมพระสังฆราช ประมุขสงฆ์ และชาวพุทธทั่วโลก เมื่อปี ๒๕๔๔

หลวงพ่อก็มีอายุมากที่สุดในการบรรดาพระสงฆ์ที่มาร่วมประชุมจากทั่วโลก ท่านยืนแสดงปาฐกถา ซึ่งเป็นปาฐกถาที่น่าประทับใจที่สุดที่ท่านแสดงในช่วงสุดท้ายแห่งชีวิต เพราะวิญญานแก่ของท่านกลับมาแล้ว ท่านมีความรู้สึกที่กำลังพูดกับผู้นำชาวพุทธทั่วโลก

เรื่องสำคัญที่ท่านพูดในวันนั้นคือสิ่งที่ท่านพูดมาตลอดชีวิต ท่านต่อสู้กับไสยศาสตร์ ท่านเน้นว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ไม่ใช่ศาสนาของความม่งมาย พระพุทธศาสนาจะอยู่ได้ด้วยการสอนให้ชาวพุทธมีปัญญา นี่เป็นเรื่องที่ผู้พูดประทับใจ และฟังด้วยความรู้สึกว่าเป็นความกล้าของท่าน หลวงพ่อปัญญานันทะเป็นพระที่กล้ามาก กล้าจนถึงนาทีสุดท้ายในชีวิต

คนสร้างงาน งานก็สร้างคน

สิ่งที่ทำให้ประทับใจในหลวงพ่อปัญญานันทะ และมีอิทธิพลต่อชีวิตมาจนทุกวันนี้คือปาฐกถาที่ท่านแสดงในที่ชุมนุมยุวสงฆ์ที่ลานอโศก วัดมหาธาตุ เมื่อปี ๒๕๑๘ ช่วงนั้นผู้พูดกำลังเรียนปริญญาตรีอยู่ที่มหาจุฬาฯ กลุ่มยุวสงฆ์ชุมนุมกันที่ลานอโศกเพื่อเรียกร้องให้คืนสมณศักดิ์แก่พระพิมลธรรมซึ่งต่อมาก็คือสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)

พระผู้ใหญ่ที่ไปพูดให้ยุวสงฆ์ฟังในวันสุดท้ายของการชุมนุมคือหลวงพ่อปัญญานันทะ ตอนนั้นสอบบาลีเสร็จพอดีก็ไปนั่งฟังหลวงพ่อพูดให้กำลังใจพระหนุ่มเถรน้อยในวันนั้น

มีคำพูดของหลวงพ่อบุญคนหนึ่งซึ่งยังก้องอยู่ในหูและทำให้มีกำลังใจในการสร้างมหาจุฬาที่วังน้อย มาจนทุกวันนี้ นั่นคือประโยคที่ว่า **คนสร้างงาน งานก็สร้างคน** หมายความว่า “ถ้ายังไม่มีการสร้างงานมาทำ ถ้าเราไม่สร้างงานขึ้นมาทำ เราก็ไม่มีความสำเร็จในชีวิต เมื่อไม่มีความสำเร็จในชีวิต ก็ไม่มีค่าของคน เพราะค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน”

เมื่อเราสร้างงานขึ้นมาทำแล้ว แม้งานจะยากลำบากขนาดไหนก็ต้องทำให้สำเร็จ เมื่อทำงานชิ้นนั้นสำเร็จ ความสำเร็จของงานนั้นแหละจะบ่งบอกลักษณะ “ว่าเก่งหรือไม่เก่ง” ผลงานจะประกาศเกียรติคุณของเราให้เป็นที่ยอมรับในสังคม นี้เรียกว่า “**งานสร้างคน**”

เมื่อเจ็ดปีที่แล้ว ที่วังน้อยตรงนี้เป็นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขัง บัดนี้ได้กลายเป็นเมืองมหาวิทยาลัยไปแล้ว เมื่อถึงวันนี้ได้ทุ่มใช้เงินลงทุนสร้างมหาจุฬา ที่วังน้อยไปไม่น้อยกว่าสามพันล้านบาท ในจำนวนนี้ได้เงินประมาณสองพันล้านบาทจากการบริจาคทั่วไป การบริจาคเหล่านี้เป็นผลจากความเชื่อถือศรัทธาที่ประชาชนมีต่อมหาจุฬา ที่กล้าประกาศเมื่อเจ็ดปีที่ผ่านมามีว่า ต้องสร้างมหาวิทยาลัยที่วังน้อยขึ้นมาให้ได้ เพราะถือคติว่า “**เมื่อเป็นคนต้องสร้างงาน เมื่อเป็นอธิการบดีต้องสร้างมหาวิทยาลัย**”

ทั้งที่ไม่มีเงินในมือตอนเริ่มสร้างมหาวิทยาลัยที่วังน้อย ก็เริ่มสร้างอาคารต่างๆมาด้วยความกล้า กล้าตัดสินใจลงมือทำ ตรงนี้แหละที่หลวงพ่อบุญท่านนั้นหะชอบใจ เพราะตัวเล็กแต่ใจใหญ่ คือกล้าทำงาน กล้าสร้างงาน จากนั้นงานก็สร้างคน คือ สร้างชื่อเสียงและการเป็นที่ยอมรับให้ จึงท่องประโยคที่ว่า**คนสร้างงาน งานก็สร้างคน** นี้ ด้วยกล้าที่จะทำการใหญ่ คือกล้าประกาศเปิดตัวอภิมาโครงการก่อสร้างมหาวิทยาลัยที่วังน้อย ทั้งที่ตอนนั้นไม่มีเงินงบประมาณเพื่อการนี้สักบาทเดียว

หลวงพ่อบุญท่านนั้นหะท่านดูออกว่า ความกล้าของเราสอดคล้องกับคำสอนของท่าน ท่านจึงมีเมตตาต่อเรา ไม่ใช่เราแสดงความกล้าในการทำงานเพื่อเอาใจท่าน แต่ความกล้าริเริ่มนี้คือสิ่งที่ได้รับการปลุกฝังโดยคำสอนของท่านตั้งแต่ตอนที่ยังเป็นพระหนุ่มเณรน้อย

ว่าโดยส่วนตัวนั้นไม่มีความรู้สึกย่อท้อในการเทศน์การสอน แม้ในการที่ได้พูดนานนับชั่วโมงในแต่ละครั้งนั้น อาจจะมีคนจดจำคำพูดของเราได้ไม่กี่ประโยค แต่คำพูดไม่กี่ประโยคนั้นแหละสามารถเปลี่ยนชีวิตคนได้ ดังคำพูดของหลวงพ่อบุญท่านนั้นหะที่ว่า **คนสร้างงาน งานก็สร้างคน** ได้เปลี่ยนชีวิตเรามาแล้ว

ดังนั้นต้องหมั่นสอนลูกศิษย์ของเรา คำพูดของอาจารย์อาจเปลี่ยนชีวิตของลูกศิษย์ได้ เอเย่าเปื้อนนายในการสอน พระพุทธเจ้าเปรียบพระองค์เองเหมือนกับช่างปั้นหม้อที่ปั้นแล้วปั้นอีก ตบแล้วตบอีกจนกว่าจะพอใจในผลงาน บรรดาผู้ที่เปื้อนครูอาจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัยก็ต้องสอนแล้วสอนอีก ผู้พูดเป็นอธิการบดีก็ต้องอัดฉีดยุบายแก่ผู้บริหารซ้ำแล้วซ้ำอีกจนตาลอยไปตามๆ กัน หลายเรื่องทีพูดจะต้องมีคนทำสำเร็จสักเรื่องหนึ่งนั้นแหละ เอาอย่างหลวงพ่อบุญท่านนั้นหะ ในการพูดเป็นพันเป็นหมื่นครั้งของท่าน ถ้ามีคำพูดเพียงสองสามประโยคที่เปลี่ยนชีวิตคนได้ก็นับว่าคุ้มค่าเหนื่อย หลวงพ่อบุญเป็นพระที่กล้าคิดกล้าทำ กล้านำเป็นตัวอย่าง ทำให้ดำเนินตามปฏิบัติของท่าน

ถ้าไม่มีหลวงพ่อบุญท่านนั้นหะ เราคงไม่กล้าคิดสร้างโบสถ์กลางน้ำ

แต่เมื่อหลวงพ่อบุญท่านนั้นหะบอกว่าจะสร้างโบสถ์กลางน้ำ ก็ทำตามท่านทันที อะไรทีหลวงพ่อบุญท่านนั้นหะฝากฝังหรือตั้งความหวังไว้ ต้องสานต่อให้สำเร็จให้ได้ ถึงแม้วันนี้ท่านจะไม่อยู่กับเราแล้ว ความรู้สึกบอกว่าจะต้องสร้างโบสถ์กลางน้ำให้ให้สำเร็จเสร็จจงได้ ต้องเดินตามเส้นทางคนกล้าอย่างหลวงพ่อบุญท่านนั้นหะ

คนกล้าต่างจากคนขลาดอย่างไร

คนกล้าตายครั้งเดียว แต่คนขลาดตายหลายครั้ง

ทำไมคนขลาดตายหลายครั้ง เพราะเขาดกใจกลัวตายไม่รู้ที่ครั้งกว่าจะตายจริง แต่คนกล้าไม่กลัวตาย เขาตายแล้วก็จบกัน เรียกว่าตายครั้งเดียว หลวงพ่อปัญญานันทะเป็นพระที่กล้ามากจึงตายครั้งเดียว

หลวงพ่อย้ายเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลแล้ว หมอรักษาเต็มที่สุดฝีมือ แต่เมื่อสังขารจะต้องมีอันแตกดับอะไรก็สุดไว้ไม่อยู่ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ เวลาประมาณแปดโมงเช้า หลวงพ่อปัญญานันทะสั่งให้ลูกศิษย์ไปเอาประคดออกมา

เมื่อถูกถามว่าจะเอามาทำอะไร หลวงพ่อตอบว่าจะแต่งตัว ลูกศิษย์จึงไปเอามาประคดออกมาแล้วจัดการให้หลวงพ่อบรรจุผ้าเรียบร้อย

ลูกศิษย์ถามว่า “หลวงพ่อยังแต่งตัวไปทำไม”

หลวงพ่อบัญญานันทะตอบสั้นๆว่า “เตรียมลงโลง”

หลวงพ่อบัญญานันทะมีสติเจตนาที่สุดท้าย ที่สำคัญคือท่านไม่กลัวตาย

ข้อนี้ชวนให้นึกถึงคำกลอนของหลวงพ่อบุรุษพุทธศาสน์เป็นสหายธรรมของหลวงพ่อบัญญานันทะที่ว่า

ยามจะได้	ได้ให้เป็น	ไม่เป็นทุกข์
ยามจะเป็น	เป็นให้ถูก	ตามวิถี
ยามจะตาย	ตายให้เป็น	เห็นสุดดี
ถ้าอย่างนี้	ไม่มีทุกข์	ทุกวันเอ๋ย

ชีวิตหลวงพ่อบัญญานันทะดำเนินตามปฏิปทาในคำกลอนนี้

ที่ว่า “ยามจะได้ ได้ให้เป็น ไม่เป็นทุกข์” หลวงพ่อไม่ยึดติดในเงินทองที่ได้มา ท่านไม่มีทรัพย์สินส่วนตัวของตัวเอง เงินทุกบาททุกสตางค์ ท่านฝากเข้าบัญชีสร้างโบสถ์กลางน้ำ ท่านเป็นนายของทรัพย์สินสมบัติ

ที่ว่า “ยามจะเป็น เป็นให้ถูก ตามวิถี” หลวงพ่อบัญญานันทะถือว่ายศศักดิ์เป็นเพียงหัวโขน ไม่ว่าท่านจะมียศศักดิ์หรือไม่สำคัญ ท่านยังคงทำงานเพื่อสังคมต่อไปจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ที่ว่า “ยามจะตาย ตายให้เป็น เห็นสุดดี” หมายความว่า ก่อนจะดับชีวิตละสังขาร เมื่อรู้วาระร่างกายไม่ไหวแล้ว อยาไปห่วงกังวลนั้นนี่จนตายตาไม่หลับ เพราะจิตที่เศร้าหมองพาไปสู่ทุกขจิต จิตที่ผ่องใสพาไปสู่สุคติ เพราะฉะนั้น เมื่อชีวิตจะดับแน่แล้ว ให้ใช้ชีวิตบันไดพลอยโจน คนโบราณสอนว่า ถ้ากำลังลงบันไดแล้วเหยียบขึ้นบันไดพลาดอย่าไปฝัน เพราะบางทีหัวพุ่งลงมาทำให้หัวแตก หรือแขนลงมาก่อนแขนจะหักได้ เมื่อจะตกบันไดให้กระโจนลงมายืนบนพื้นดินอย่างสง่างาม

หลวงพ่อบัญญานันทะเป็นผู้ที่ตกบันไดพลอยโจน ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิตเมื่อรู้ตัวว่าชีวิตจะดับแน่แล้ว ท่านบรรจุผ้าเรียบร้อยเพื่อเตรียมตัวลงโลง

งานชิ้นสุดท้ายที่หลวงพ่อบัญญานันทะทำค้างไว้และฝากให้พวกเราทุกคนต้องสานต่อจนสำเร็จสมดังปณิธานของท่านก็คืออุโบสถกลางน้ำ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่วังน้อย

หลวงพ่อบัญญานันทะต้องการสร้างอุโบสถกลางน้ำถวายป็นสมบัติของพระศาสนาที่ฝากไว้ในแผ่นดินให้คนรุ่นต่อไปต้องอัครจริยใจว่าท่านปัญญานันทะสร้างมาได้อย่างไร

เมื่อตม้ น้ำให้หนักถึงคนชุดบ่อ

มีสุภาอิติจันว่า “เมื่อตม้ น้ำให้หนักถึงคนชุดบ่อ เมื่อทานผลไม้ให้หนักถึงคนปลูกต้นไม้”

เมื่อเราพากันมาใช้สอยอาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่วังน้อย ขอให้หนักถึงคุณูปการของผู้มีส่วนสนับสนุนการก่อสร้างมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ทั้งที่เอ่ยนามแล้วและไม่อาจเอ่ยนามได้ครบถ้วนอีกจำนวนมาก

กว่าอาคารแต่ละหลังของมหาวิทยาลัยที่วังน้อยจะเสร็จสมบูรณ์ให้เข้าไปใช้สอยได้ตั้งทุกวันนี้ ก็ต้องอาศัยการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาล และการบริจาคของพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาอีกนับไม่ถ้วน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเห็นอุโบสถกลางน้ำใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งวิจิตรตระการตาที่วังน้อย เราก็ต้องนึกถึงพระมหาเถระผู้เปี่ยมด้วยความเสียสละมีนามว่า “พระพรหมมังคลาจารย์” หรือ “หลวงพ่อบุญญานันทะ” แห่งวัดชลประทานฯ ทุกครั้งไป

กว่าจะมีมหาจุฬาฯ ในวันนี้

เมื่อเห็นอุโบสถกลางน้ำใหญ่ที่สุดในโลก

ซึ่งวิจิตรตระการตาที่วังน้อย

เราก็ต้องนึกถึงพระมหาเถระผู้เปี่ยม

ด้วยความเสียสละมีนามว่า

“พระพรหมมิ่งคลาจารย์”

หรือ “หลวงพ่อปัญญาั่นนทะ”

แห่งวัดชลประทานฯ ทุกครั้งไป

พระพรหมบัณฑิต
(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)